

UZASADNIENIE

Przedkładany projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zakłada wprowadzenie zmian do uchwalonej przez Sejm RP w dniu 7 września 2007 r. ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. Nr 192, poz. 1378), która wchodzi w życie z dniem 1 października 2008 r. oraz ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Celem projektu nowelizującego powyższą ustawę jest dokonanie koniecznych zmian o charakterze merytorycznym i legislacyjnym w związku z prawidłowym i sprawnym wdrożeniem przepisów ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w życie. Przepisy wymagają doprecyzowania, a oczywiste błędy, które znajdują się w uchwalonej ustawie, należy usunąć.

Projektowana ustawa przewiduje następujące zmiany szczegółowe w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów:

1. Zmiany do art. 2:

a) pkt 7 lit. c ustawy:

Według słowniczka ustawowego „nienależnie pobranym świadczeniem” jest m. in. świadczenie z funduszu alimentacyjnego, wypłacone bez podstawy prawnej, jeżeli stwierdzono nieważność decyzji przyznającej świadczenie albo w wyniku wznowienia postępowania uchylono decyzję przyznającą świadczenie i odmówiono prawa do świadczenia. Nowelizacją proponuje się rozszerzenie tej definicji o sytuacje, w których dochodzi do wydania decyzji administracyjnej z rażącym naruszeniem prawa, co częstokroć ma miejsce np. przy realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.). Wypłacone świadczenie z funduszu alimentacyjnego na podstawie takiej decyzji podlegałoby zwrotowi jako nienależnie pobrane.

b) pkt 12 ustawy:

Zmiana polega na przeredagowaniu i dostosowaniu przepisu ponieważ świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej, a nie rodzicom. Wprowadzono do ustawowej definicji „rodziny” osobę uprawnioną oraz osobę powyżej 25 roku życia otrzymującą świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Proponuje się także wyraźne wyłączenie ze składu rodziny: dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, pełnoletniego dziecka posiadającego dziecko, a także rodzica osoby uprawnionej zobowiązanego tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do alimentów na jej rzecz.

c) pkt 15 ustawy:

Proponuje się uchylenie definicji umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, bowiem pojęcie to nie występuje w dalszych przepisach ustawy.

2. Zmiany do art. 3:

a) ust. 3 ustawy:

Z art. 3 ust. 3 ustawy proponuje się wykreślenie wyrazów: „lub przyznania osobie uprawnionej świadczenia z funduszu alimentacyjnego”, z uwagi na oczywisty błąd logiczny. W przypadku przyznania osobie uprawnionej świadczenia z funduszu, zaświadczenie o bezskuteczności egzekucji znajduje się już w posiadaniu organu właściwego wierzyciela, bowiem na podstawie tego zaświadczenia wydano decyzję o przyznaniu prawa do świadczenia.

b) po ust. 6 proponuje się dodać ust. 6a-6c:

Proponowany przepis zakłada konieczność składania przez organ prowadzący postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika alimentacyjnego sprawozdania z tego postępowania. Sprawozdanie jest niezbędne w celu uzyskania danych dotyczących skuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych (alimenty, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, zaliczki alimentacyjne). Dane pozwolą na określenie poziomu egzekucji zarówno świadczeń publicznoprawnych (świadczenia z FA, zaliczki alimentacyjne), jak i świadczeń prywatnych (alimenty). Pozwolą na porównanie skuteczności egzekucji prowadzonej przez komornika sądowego i naczelnika urzędu skarbowego. Pozwolą również na ocenę skuteczności wprowadzanych rozwiązań mających na celu mobilizowanie dłużnika alimentacyjnego.

Dane przekazywane przez komornika nie są obecnie przedmiotem sprawozdawczości, stąd brak jest możliwości określenia poziomu egzekucji (nie jest wiadomo jakie kwoty alimentów są egzekwowane przez komorników, znana jest wyłącznie ogólna kwota wyegzekwowanych należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych).

Posiadanie tych danych przez organ właściwy dłużnika pozwala organowi na korzystanie z art. 3 ust. 8 ustawy (informowanie sądu o opieszałości komornika).

Proponuje się również nową delegację dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do określenia wzoru i sposobu sporządzania sprawozdania zawierającego

informacje o prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych wobec dłużników alimentacyjnych.

3. Zmiany do art. 9 ustawy:

a) po ust. 1 proponuje się dodać ust. 1a i 1b:

Proponowany przepis jest konieczny, z uwagi na wymóg określenia zakresu podmiotowego osób, które mogą się ubiegać o świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

b) ust. 5 ustawy:

Proponuje się uchylenie przepisu stanowiącego, iż w przypadku gdy z dochodu rodziny jest ponoszona opłata za pobyt w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie członka rodziny, od dochodu rodziny odejmuje się tę opłatę. Przepis jest zbędny, bowiem instytucja zapewnia nieodpłatne pełne utrzymanie (więc osoba nie ponosi opłaty), co wynika z definicji instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie.

c) ust. 6 ustawy:

Przepis stanowi, że przy ustalaniu składu rodziny nie wliczamy członka rodziny przebywającego w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie. Proponuje się skreślenie zbędnych wyrazów: „i nie ponosi opłaty za pobyt”, bowiem pobyt w takiej instytucji, zgodnie z definicją ustawową, nie jest związany z ponoszeniem opłat.

d) ust. 7 i 11 ustawy:

Zmiany konieczne ze względu na konieczność zapewnienia jednolitej praktyki dotyczącej ustalania dochodu z gospodarstwa rolnego.

4. Zmiana do art. 10 ustawy:

Przepis wprowadza sankcję trzymiesięcznego pozbawienia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego w przypadku nienależnie pobranego świadczenia z winy świadczeniobiorcy (np. w sytuacji świadomego wprowadzenia w błąd organu). Osoba przy kolejnym złożeniu wniosku nie otrzyma świadczenia przez 3 następne miesiące.

5. Zmiana do art. 12

a) ust. 3a

Zmiana konieczna w związku z przepisami załącznika II i III do rozporządzenia (EWG) Nr 574/72, w sekcji T. Rzeczpospolita Polska części 6. Świadczenia rodzinne, gdzie jako instytucja właściwa (załącznik II) oraz instytucja miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu (załącznik III) wskazany jest regionalny ośrodek polityki społecznej.

b) ust. 4 ustawy:

Jest to zmiana doprecyzowująca, iż organem właściwym do wypłaty świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznanej decyzją wydaną przez marszałka województwa jest organ właściwy wierzyciela.

6. Zmiany do art. 15:

a) ust. 4 pkt 3 lit. c i d ustawy:

Zmiana doprecyzowująca. W ustawie jest odniesienie tylko do osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności. Do katalogu wymaganych dokumentów przy ustaleniu prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego w lit. d dodano: odpis postanowienia sądu o zabezpieczenie powództwa o alimenty.

b) po ust. 8 proponuje się dodanie ust. 8a:

Zmiana wprowadza do ustawy delegację dla Ministra do spraw zabezpieczenia społecznego dotyczącą możliwości utworzenia rejestru centralnego obejmującego dane dotyczące osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz wartości udzielonych świadczeń, gromadzone na podstawie przepisów ustawy przez organy właściwe wierzyciela podczas realizacji zadań w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Rozwiązanie to związane jest z koniecznością monitorowania sytuacji osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz prawidłowości realizacji zadań przez organy właściwe wierzyciela. Dane te pozwolą na precyzyjne określenie sytuacji demograficznej i materialnej rodzin i pomogą w przyszłości na precyzyjne szacowanie skutków ewentualnych zmian w systemie czy kreowania nowych rozwiązań kierowanych do rodzin.

Analogiczny rejestr dotyczący świadczeń rodzinnych jest na etapie jego wdrażania.

7. Zmiana w art. 16 ustawy:

Art. 16 zakłada utworzenie przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rejestru dłużników alimentacyjnych. Zgodnie z art. 16 ust. 2 dane do rejestru będą przekazywać organy właściwe dłużnika i wierzyciela. Natomiast zgodnie z ust. 3 dane udostępniane będą organom prowadzącym postępowanie egzekucyjne, organom właściwym oraz prokuratorowi.

Mając na uwadze, że organy właściwe posiadają dane na temat dłużnika alimentacyjnego z przeprowadzonego wywiadu, a dane te zgodnie z art. 5 organ właściwy przekazuje komornikowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne, jest nieuzasadnionym tworzenie centralnego rejestru dłużników alimentacyjnych, skoro komornik sądowy czy administracyjny organ egzekucyjny dane dotyczące dłużnika, będące w posiadaniu organu właściwego, otrzymuje bezpośrednio od tego organu.

Jednocześnie należy zauważyć, że w opinii Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych centralny rejestr dłużników alimentacyjnych narusza przepisy o ochronie danych osobowych.

Ponadto należy zauważyć, że w celu zwiększenia skuteczności postępowania egzekucyjnego dane dotyczące dłużnika alimentacyjnego są już dostępne w Krajowym Rejestrze Sądowym, a zgodnie z art. 38 dodatkowo będą umieszczane w informacji gospodarczej.

8. Zmiana w art. 18 ustawy: po ust. 2 proponuje się dodać ust. 3:

Proponowane regulacje określają początkowy termin wypłaty świadczenia z funduszu alimentacyjnego w przypadku utraty ważności orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Jeżeli osoba niepełnosprawna uzyska ponownie orzeczenie, będące kontynuacją poprzedniego, prawo do świadczenia nabywa się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin ważności poprzedniego orzeczenia, pod warunkiem złożenia wniosku o kontynuację świadczeń z funduszu alimentacyjnego w terminie 3 miesięcy od dnia wydania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

9. Zmiany w art. 23:

a) ust. 7 ustawy:

Proponuje się, aby odsetki były naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

b) ust. 8 ustawy:

Dotychczasowy przepis nie uwzględnia marszałka województwa, tylko mówi o organie właściwym wierzyciela. Zmiana doprecyzowująca.

10. Zmiany w art. 24 ust. 1 ustawy:

Przepis art. 24 ustawy zawiera katalog przesłanek uprawniających organ właściwy oraz marszałka województwa (proponuje się dodać marszałka województwa jako właściwego do zadań z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego) do zmiany lub uchylenia ostatecznej decyzji administracyjnej bez zgody osoby uprawnionej albo jej przedstawiciela ustawowego. Nowelizacja poszerza ten katalog o sytuację, w której egzekucja stała się skuteczna, tym samym nie ma podstaw do dalszego wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co wiąże się ze zmianą decyzji.

11. Zmiany w art. 27:

a) po ust. 1 proponuje się dodanie ust. 1a:

Zachodzi konieczność wprowadzenia przepisu określającego termin początkowy naliczania odsetek ustawowych, którego brakuje w ustawie.

b) ust. 4:

Podział kwoty wyegzekwowanej należności pomiędzy gminę wierzyciela, gminę dłużnika i budżet państwa powinien obejmować również odsetki.

c) ust. 7 pkt 1:

Organ właściwy wierzyciela powinien przekazywać dłużnikowi alimentacyjnemu oraz organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a nie decyzję administracyjną – jak to obecnie jest w ustawie.

12. Zmiany w art. 30: po ust. 3 proponuje się dodać ust. 4:

Zaproponowana nowa regulacja wyraźnie określi, iż w przypadku śmierci dłużnika alimentacyjnego wygasają:

- należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy,
- należności powstałe z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz.U. Nr 86, poz. 732, z późn. zm.),
- należności likwidatora funduszu alimentacyjnego powstałe z tytułu świadczeń alimentacyjnych wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, z późn. zm.).

13. Zmiany w art. 31:

a) ust. 1-4:

Zmiana polegająca na przereformowaniu przepisu. W przepisie dookreślono, że wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych jest zadaniem zleconym gminie z zakresu administracji rządowej finansowanym w formie dotacji celowej z budżetu państwa na świadczenia rodzinne, o której mowa w art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 i Nr 222, poz. 1630 oraz z 2007 r. Nr 64, poz. 427 i Nr 109, poz. 747). Ponadto doprecyzowano przepis dotyczący przekazywania sprawozdań z realizacji ustawy.

b) ust. 7:

Przepis art. 31 ust. 7 ustawy zakłada wydanie przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rozporządzenia, w którym określony zostanie wzór sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie. Mając na uwadze, że wzór sprawozdania i zakres informacji określany jest zgodnie z ust. 6 ustawy przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, wydawanie rozporządzenia o tej samej treści przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego jest całkowicie bezcelowe.

14. Dodanie art. 41a:

Z uwagi na fakt, że zgromadzone w centralnym rejestrze osób pobierających zaliczkę alimentacyjną dane dotyczyć będą osób korzystających również ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego zasadne jest przekazanie tych danych do nowego rejestru.

15. Zmiana w art. 42 ustawy: po ust. 2 proponuje się dodać ust. 3:

Proponuje się dodanie w przepisie przejściowym nowego ustępu 3 umożliwiającego potrącanie kwoty nienależnie pobranych zaliczek alimentacyjnych, wypłacanych na podstawie uchylanej ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, wraz z odsetkami ustalonej ostateczną decyzją z bieżąco wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Zmiana ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wynika z ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 176, poz. 1243). Wejście art. 57 ustawy w brzmieniu nadanym przez ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów spowoduje zawężenie kręgu osób kierowanych do robót publicznych.

Wejście aktu w życie

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2008 r.

Ocena skutków regulacji

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana ustawa

Nowelizacja dotyczy organu właściwego wierzyciela (tj. wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast właściwych ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej), organu właściwego dłużnika alimentacyjnego (tj. wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dłużników alimentacyjnych), a także

marszałków województwa realizujących świadczenia w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, organów egzekucyjnych oraz osób uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Ponadto projekt dotyczy dłużników alimentacyjnych uchylających się od obowiązku alimentacyjnego.

2. Wpływ regulacji na:

a) sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Ustawa z uwagi na likwidację centralnego rejestru dłużników alimentacyjnych powoduje oszczędność dla budżetu państwa ok. 20,4 mln zł. Natomiast utworzenie centralnego rejestru obejmującego dane dotyczące osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz wartości udzielonych świadczeń, gromadzone na podstawie przepisów ustawy przez organy właściwe wierzyciela podczas realizacji zadań w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego z uwagi na fakt, iż rejestr ten będzie obsługiwany przez tą samą aplikację, która wykorzystywana będzie do przesyłu sprawozdań rzeczowo - finansowych nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych.

b) rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz rozwój regionalny

Ustawa nie wpływa na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz rozwój regionalny.

3. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Problematyka regulowana przez ustawę nie jest objęta przepisami prawa Unii Europejskiej.

4. Notyfikacja

Ustawa nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

5. Konsultacje międzyresortowe

Projekt ustawy z chwilą przekazania do uzgodnień międzyresortowych zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz.U. Nr 169, poz. 1414).

6. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy zostanie przekazany do Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz poddany konsultacjom z następującymi partnerami społecznymi:

- 1) Forum Związków Zawodowych;
- 2) NSZZ "Solidarność";

- 3) NSZZ "Solidarność 80";
- 4) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 5) Business Centre Club;
- 6) Konfederacja Pracodawców Polskich;
- 7) Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan;
- 8) Prezes Związku Rzemiosła Polskiego;
- 9) Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych.